

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ НА ІННОВАЦІЙНІ РОЗРОБКИ

Анотація. Розглянуто планування витрат на інноваційні розробки, проблеми оптимізації витрат та підходи до управління інноваційними витратами.

Аннотация. Рассмотрены планирование затрат на инновационные разработки, проблемы оптимизации затрат и подходы к управлению инновационными затратами.

Annotation. The article deals with the planning of costs of innovations, cost optimization problem and approaches to management of innovation costs.

Ключові слова: планування витрат, інноваційні розробки.

Зараз інноваційна діяльність стала невід'ємною складовою будь-якого економічного процесу. Це обумовлено тим, що рівень розвитку техніки і технологій стимулює появу нових видів діяльності суб'єктів господарювання. Проблема оптимізації витрат завжди стояла на першому місці для підприємств, оскільки це один з основних способів підвищення прибутку підприємства. Ця проблема дуже актуальна в наш час у зв'язку з кризою вона потребує вливання в нових ідеях і коштів. А тому знадобиться управління проектами, в тому числі і витратами в інноваційних проектах.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені такі завдання:

проаналізувати сучасний стан і тенденції інноваційної діяльності;

уточнити сутність і класифікацію інноваційної діяльності;

уточнити особливості системи управління інноваційними витратами, їх переваги та недоліки;

виявити особливості і можливі результати економічного аналізу при управлінні інноваційними витратами;

виявити особливості і можливі результати контролінгу при управлінні інноваційними витратами.

Проблема функціонування інноваційної сфери полягає в тому, що інноваційна активність суб'єктів господарювання в 2013 р. залишається досить низькою за даними Держкомстату України. Нові рішення і технології впроваджували у виробництво тільки 21 % промислових підприємств. Аналіз показників, що характеризують стан інноваційної активності в економіці України в останні п'ять років, вказує на її постійне зниження. У першу чергу це підтверджується щорічним зменшенням кількості і питомої ваги підприємств, що впроваджують інновації у всіх галузях промисловості. У 2013 р. інновації здійснювали лише 2,2 тис. промислових підприємств. Питома вага їх у загальному числі таких підприємств склала всього 20,8 %.

На погляд автора така негативна тенденція склалася завдяки кільком факторам: ризик, консервативність і витрати. Найбільш важливий фактор з них – це витрати, оскільки в післякризовий період упровадження чогось нового стало менш доступно для підприємців. Але інноваційні проекти є дуже специфічними. Тому у вивченні такого явища, як управління інноваційними витратами необхідно визначити фактор, який найбільш сильно впливає на витрати.

Поточні витрати, виражені в грошовій формі, утворюють собівартість інноваційної продукції (проекту). Вони класифікуються за економічними елементами: матеріальні витрати (за вирахуванням зворотних відходів); витрати на оплату праці, відрухування на соціальні потреби, амортизація основних засобів.

Структура інноваційних витрат безпосередньо залежить від стадії інноваційного циклу. На стадіях "винаходу" та проєктування частка матеріальних витрат (сировина, матеріали, паливо, енергія) невелика. Переважають витрати на оплату праці та соціальне страхування. На стадіях виробничої реалізації інноваційних рішень зростає частка матеріальних витрат при відносному скороченні інших.

Управління витратами, незалежно від стадії, залежить від мети підприємства. Це доводить те, що стратегія управління витратами залежить від стратегічних цілей цього підприємства.

При управлінні витратами інноваційне підприємство орієнтується на кінцевий цільовий критерій, який визначається як максимізація відношення результату до витрат або застосованих ресурсів. Можливі п'ять стратегій забезпечення ефективності: перша – мінімізація витрат і ресурсів, друга – максимізація ефекту при дотриманні певних розмірів ресурсів і витрат, а третина – максимізація головного відносини без фіксації витрат і ресурсів; четверта – збереження досягнутого рівня ефективності та обсягів діяльності; п'ята – розширення діяльності інноваційного підприємства при збереженні рівня ефективності. Виробляючи ту чи іншу стратегію, інноваційне підприємство визначає основні кількісні характеристики цільових значень показників ефективності, результатів, витрат і ресурсів, а також розмір витрат.

Розмір інноваційних витрат – найважливіший показник, від якого залежить ще важливіший цільовий показник управління – величина корисного ефекту. Збільшуючи або зменшуючи витрати інноваційного підприємства, змінюючи їх склад, можна впливати на результати інноваційної діяльності. Розрізняють такі чинники, які впливають

- масштабність вирішуваних завдань;

- стадія інноваційного процесу;
- ступінь використання наявних ресурсів;
- рівень цільових показників створюваних об'єктів;
- перехід до нового технічного рівня;
- величина створюваного об'єкта;
- рівень цін, тарифів, ставок.

Важливими особливостями сучасного ринку є скорочення життєвого циклу продукції і прискорення технологічного прогресу. Швидкість змін веде до того, що багато компаній отримують більшу частку прибутку на товарах, які рік тому навіть не існували. Цьому допоміг контролінг. Контролінг як інтегрована система управління фірмою в цілому включає стратегічне, середньострокове і поточне планування цілей, їх ресурсного забезпечення, організацію досягнення цих цілей шляхом узгодженої роботи всіх ланок управління і виробництва, кожного трудового колективу і працівника. Для того щоб система управління витратами діяла як складова частина контролінгу, використовуючи його можливості, вона повинна будуватися з урахуванням ряду важливих правил.

Для ефективної дії такої системи управління повинні бути дуже чітко визначені й організовані всі структурні ланки. Кожен підрозділ інноваційного підприємства отримує статус центру відповідальності, якому делеговані відповідні повноваження.

Є такі види центрів відповідальності:

центр продажів – відповідальність тільки за виручку від продажу продукції (служба збуту).

центр прибутку – підрозділ або вид діяльності, результати яких відносяться до торгівлі, реалізації продукції.

центр результатів – ним є виробничий підрозділ, відділ обслуговування виробництва.

Із розвитком систем управління витратами всередині ІП спостерігається тенденція перетворення підрозділів – центрів витрат у центри результатів.

Передплановий аналіз інноваційних витрат необхідний за всіма їх видами і місцями виникнення, але найбільш важливий він у сфері реалізації інноваційної продукції, де виробляється основна частина витрат. Мета інноваційного проекту зводиться до знаходження рішення, як найкращим чином задовольнити потребу за рахунок створення продукції, здатної виконати певні функції. Це має забезпечити необхідні рівень рентабельності витрат за проектом. Ступінь досконалості результату інноваційного проекту (краще, гірше, якою мірою) в економіці робочих місць може бути виражений кількісними співвідношеннями результатів і витрат як за проектом у цілому, так і деякою мірою за окремими функціями, показниками результатів. Об'єднати економічну і технічну сторони проекту, виробити, продукту дозволяє функціонально-вартісний аналіз (ФСА).

Особливість ФСА в тому, що він не тільки дозволяє виявити резерви вдосконалення управління, зниження витрат і підвищення якості здійснення функцій, але і запропонувати конкретні шляхи і ступінь використання цих резервів і поліпшення складання досліджуваного об'єкта [1].

Для зниження витрат і підвищення ефективності управління діяльністю на підприємстві слід удосконалювати процеси виконання незбалансованих функцій. Але при використанні ФВА в інноваційних проектах на кожному етапі ФСА можуть виникнути такі складності:

На підготовчому етапі – це може бути вибір об'єкта ФВА.

Для вибору об'єднаного і правильного об'єкта, потрібно, щоб команда була професіоналами в тій області, в якій упроваджується інновація. Або максимально точно, доступно і повно пояснити суть проекту цій команді. Але другий варіант, на погляд автора, не дає хороших результатів порівнянню з першим варіантом.

На інформаційному етапі це збір та аналіз інформації про об'єкт.

Планування витрат на інноваційні роботи – це частина планування інноваційних процесів. Воно здійснюється в комплексі, включає планування цілей і завдань інноваційних рішень, шляхів, методів і робіт з їх досягнення. Планування витрат в інноваційному менеджменті можна розглядати у вузькому і широкому сенсах. У вузькому сенсі планування охоплює тільки витрати інноваційного підприємства на розробку інноваційних проектів, а в широкому – і на їх реалізацію. Розрахунки планових витрат достатньо трудомісткі. При розрахунках очікуваних витрат за їх видами в інноваційній сфері застосовуються різні методи:

нормативний, заснований на використанні максимально можливого числа різних норм і нормативів.

параметричний, заснований на визначенні планової суми витрат виходячи з поставлених значень параметрів інноваційного об'єкта і з нормативів витрат у розрахунку на одиницю параметра;

прямого рахунку, що складається в детальному розрахунку витрат на кожен елемент об'єкта, на кожну операцію по кожній зі складових цих витрат;

аналогів, сенс якого полягає у використанні даних про витрати по раніше виконані інноваційні роботи, аналогічні планованій.

Для розрахунку собівартості одиниці інноваційної продукції може використовуватися один з двох методів калькуляції – на замовлення або по процесу [2].

Контроль витрат, так само як і управління на інноваційному підприємстві, будується як контроль витрат за проектами (роботами), з інноваційного підприємств в цілому і його структурних підрозділах (центрах відповідальності).

Процес контролінгу у сфері інноваційної діяльності включає в себе:

• прийняття рішень, тобто планування, передачу результатів планування у відділ розробок, а також подальше керівництво і контроль;

• організація контролінгу інноваційної діяльності (організація структури та плану, реалізація допомогою системи електронної обробки даних, а також відноситься до проекту планування і контроль);

• оцінка та фінансування роботи інноваційної діяльності;

• інвестиційний контролінг;

• внутрішня і зовнішня звітність про інноваційну діяльність.

У ході роботи були виконані поставлені завдання. В Україні інноваційна діяльність, знаходиться на досить низькому рівні. Проблема функціонування інноваційної сфери полягає в тому, що інноваційна активність суб'єктів господарювання залишається досить низькою. Суттєво зменшилось упровадження нових прогресивних технологічних процесів, проблем удосконалення механізму державного регулювання інноваційного забезпечення сталого економічного розвитку. Але можна спостерігати позитивні

тенденції, пов'язані з інноваційною діяльністю. Структура інноваційних витрат безпосередньо залежить від стадії інноваційного циклу. На стадіях вишукувань і проектування частка матеріальних витрат (сировина, матеріали, паливо, енергія) невелика. Переважають витрати на оплату праці та соціальне страхування. Дещо менше частка витрат на амортизацію, придбання наукового обладнання. Відносно великі інші витрати (оплата послуг зв'язку, відряджень, оренди і т. д.). На стадіях виробничої реалізації інноваційних рішень зростає частка матеріальних витрат при відносному скороченні інших, особливо витрат на оплату праці та соціальне страхування.

Існує ще багато аспектів в управлінні інноваційними витратами. Подальший розвиток цієї теми доведе свою перспективність, тому ця тема є перспективною для подальших розробок.

Наук. керівн. Омеласько Н. М.

Література: 1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560–XII. У Редакції Закону № 762- IV від 15.05.2003 // ВВР. – 2003. – № 30. – Ст. 247. 2. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 16 січня 2003 року № 433- IV // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 13. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 року № 318. 4. Одноволик В. І. Контролінг – сучасна концепція забезпечення стабільного розвитку підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 6. – С. 127–130. 5. Гриценко Л. Л. Контролінг денежных потоков предприятий / Л. Л. Гриценко, І. М. Боярко, В. В. Роечко // Актуальные проблемы экономики. – 2013. – № 3. – С. 148–154. 6. Контролінг як інформаційно-інноваційний ресурс управління мікроекономічною системою // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 12. – С. 120–127. 7. Косинська О. В. Удосконалення системи управління витратами як важливо засіб підвищення ефективності функціонування підприємств харчової промисловості / О. В. Косинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Випуск 21,6. – С. 216–221.